

PRACTICAL LESSON

Përemrat në gjuhën shqipe

Lesson category: Mësimet e gjuhës shqipe

Llojet e përemrave dhe trajtat e shkurtra që shoqërojnë foljen.

Përemrat në gjuhën shqipe

Përemri zëvendëson emrin ose e shoqëron atë, duke shmangur përsëritjen dhe duke lidhur fjalitë me njëra-tjetrën: *Arta erdhi. Ajo solli edhe librat.*

Shtatë llojet

Lloji	Format	Shembull
Vetorë	unë, ti, ai, ajo, ne, ju, ata, ato	Ne po mësojmë shqip.
Dëftorë	ky, kjo, këta, këto, ai, ajo, ata, ato, i tillë	Kjo detyrë është e lehtë.
Pronorë	im, yt, i tij, i saj, ynë, juaj, i tyre	Shtëpia jonë është pranë parkut.
Pyetës	kush, cili, ç', çfarë, sa, i sati	Kush e hapi dritaren?
Lidhorë	që, i cili, e cila, të cilët, të cilat	Libri që lexova ishte i bukur.
Të pacaktuar	dikush, disa, ndonjë, çdo, askush, asgjë, gjithçka, tjetër	Askush nuk u përgjigj.
Vetvetorë	vetja, vetvetja	E pyeta veten pse ndodhi kjo.

Lakimi i përemrave vetorë

Rasa	unë	ti	ai	ajo	ne	ju	ata / ato
Emërore	unë	ti	ai	ajo	ne	ju	ata / ato
Gjinore	i imi	i yti	i tij	i saj	i ynë	i juaj	i tyre
Dhanore	mua	ty	atij	asaj	neve	juve	atyre
Kallëzore	mua	ty	atë	atë	ne	ju	ata / ato
Rrjedhore	(prej) meje	(prej) teje	(prej) tij	(prej) saj	(prej) nesh	(prej) jush	(prej) tyre

Trajtat e shkurtra

Trajtat e shkurtra janë forma të pathekshme që zëvendësojnë kundrinorin dhe qëndrojnë **gjithmonë para foljes** (përveç urdhërores pohore, ku ngjiten pas saj: *më jep!, jepma!*).

Veta	Kundrinor i drejtë	Kundrinor i zhdrejtë	Shembull
unë	më	më	Më ndihmove shumë.
ti	të	të	Të pashë dje.
ai / ajo	e	i	E lexova librin. I thashë Artës.
ne	na	na	Na pritën në stacion.
ju	ju	ju	Ju falënderoj.
ata / ato	i	u	I bleva librat. U thashë të vinin.

Trajtat e bashkuara

Kur në fjali ka njëkohësisht kundrinor të drejtë dhe të zhdrejtë, dy trajtat bashkohen në një formë të vetme:

Kombinimi	Forma e bashkuar	Shembull
më + e	ma	Ma dha librin.
të + e	ta	Do ta them të vërtetën.
i + e	ia	Ia dhashë Artës.
na + e	na e	Na e shpjegoi mësimin.
u + i	ua	Ua tregova fotografitë.

Nga letërsia shqipe

Te *Fjalët e qiririt*, Naim Frashëri përdor një trajtë të bashkuar në vargun e katërt:

«që t'u ap pakëzë dritë, / natënë **t'ua** bënj ditë.»

t'ua është bashkimi i pjesëzës të me trajtën *ua* (u + e): «t'ua bëj atyre atë». Në një varg të vetëm poeti shpreh njëkohësisht kujt i drejtohet veprimi dhe mbi çfarë bie ai — një ekonomi që e lejon vetëm sistemi i trajtave të shkurtra.

Gabimet e zakonshme

Gabim	Saktë	Pse
<i>Pashë të dje.</i>	Të pashë dje.	trajta e shkurtër qëndron para foljes
<i>I lexova librin.</i>	E lexova librin.	e = kundrinor i drejtë njëjës
<i>E thashë Artës.</i>	I thashë Artës.	i = kundrinor i zhdrejtë njëjës
<i>Ma dha mua librin mua.</i>	Ma dha librin.	trajta e bashkuar nuk përsëritet
<i>Librin lexova.</i>	Librin e lexova.	kundrinori i parvendosur rimerret

Provo vetë

- Librin ___ lexova dje. (e)

2. Artës ___ dhashë çelësat. (i)
3. Fotografitë ___ tregova shokëve. (ua)
4. ___ falënderoj për ndihmën. (ju)
5. ___ pyeta veten pse ndodhi. (E)

Burime dhe referenca

- Naim Frashëri, *Fjalët e qiririt*, 1890.
- *Gramatika e gjuhës shqipe I – Morfologjia*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Gramatika e gjuhës shqipe II – Sintaksa*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Drejtshkrimi i gjuhës shqipe*, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, Tiranë, 1973.
- *Fjalori i gjuhës shqipe*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2006.

ENGLISH FOR LIFE